

Univerza v Novem mestu
University of Novo mesto

Sofinancira
Evropska unija

STRATEGIJA VKLJUČEVANJA IN RAZNOLIKOSTI V OKVIRU PROGRAMA ERASMUS+

Marec 2023

1 UVOD

V letu 2022 je minevalo 35 let Erasmus+, programa EU, ki podpira mobilnost na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa na mednarodni ravni. Z leti je program je dosegel velik uspeh, ki se odraža v poročanju o številnih koristih, kot so izboljšane medkulturne kompetence in mehke veščine, ter večja zaposljivost v primerjavi z nemobilnimi vrstniki. Erasmus+ je zato pomembno gonilo družbene mobilnosti in je eden izmed glavnih orodij Evropske komisije, ki se lahko uporabi za spodbujanje inkluzivnega izobraževanja in enakosti.

Nekatere študije kažejo, da se program kljub uspehu spopada z več ovirami, ki vplivajo na študente, zlasti na tiste, ki izhajajo iz premalo zastopanih skupin. Slednji izpostavljajo spopadanje z izzivi tako na praktičnem, institucionalnem, okoljskem in vedenjskem področju. Ugotovitve so vodile do oblikovanja novih smernic delovanja v programskem obdobju Erasmus+ 2021–2027, ki so strnjene v štiri ključne prioritete: vključevanje in raznolikost, zelena preobrazba, digitalizacija in aktivna udeležba v družbi. Prioritete delujejo v sozvočju in niso izolirane ena od druge, tako da jih ne moremo misliti neodvisno. Ena izmed prednostnih nalog, ki naslavlja ključno vprašanje dostopnosti programa Erasmus+, je prav gotovo vključevanje. Odstranjevanje ovir in doseganje enakega dostopa do izobraževanja in usposabljanja je ključnega pomena v EU. Prioriteta je navedena med Cilji trajnostnega razvoja v Agendi 2030 za trajnostni razvoj kot prvo od dvajsetih načel evropskega stebra socialnih pravic. Kar zadeva mobilnost, vizija neposredno obravnava trenutne ovire za sodelovanje in identificira več izzivov, ki jim je treba nameniti pozornost, vključno s finančnimi ovirami, izzivi z dostopnostjo, težave s prepoznavanjem ali pomanjkanjem podpore.

Družbe postajajo v številnih pogledih vse bolj raznolike. Posledica tega je večja potreba po učenju upravljanja z raznolikostmi in ustvarjanju vključujočih in povezanih družb v Evropi. Načeli enakosti in vključenosti torej predstavljata del temeljnih vrednot tako na ravni Evropske unije, kot Slovenije in s tem tudi Univerze v Novem mestu (v nadaljevanju: UNM). Pričujoča strategija je nastala z namenom krepitev vključevanja in raznolikosti, ki so pomembne sestavine programov Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote. Želimo, da se študenti, zaposleni in tudi drugi deležniki počutijo kot sestavni del skupnosti univerze, saj si želimo skupaj soustvarjati raznoliko in vključujočo akademsko kulturo, kjer lahko vsak posameznik ali posameznica prispeva k uspehu, znanju in rasti. Hkrati si želimo doseči vključevanje posameznikov ali posameznic, ki se soočajo s težavami glede dostopnosti ali imajo manj priložnosti na področju izobraževanja in usposabljanja, saj si želimo zagotoviti vključujoče kakovost izobraževanje in priložnosti za vseživljenjsko učenje za vse naše študente z namenom zmanjšanja neenakosti.

2 IZHODIŠČA IN PRISTOP K OBLIKOVANJU STRATEGIJE

2.1 Izhodišča za oblikovanje Strategije vključevanja in raznolikosti UNM

Strategija vključevanja in raznolikosti UNM temelji na naslednjih konceptualnih izhodiščih:

- Uredba (EU) št. 1288/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o uvedbi programa „Erasmus+“, programa Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport,

- Uredba (EU) 2021/888 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Evropska solidarnostna enota ter razveljavitvi uredb (EU) 2018/1475 in (EU) št. 375/2014,
- Strategija vključenosti in raznolikosti v okviru programov Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote: Smernice za izvajanje,
- Navodila »Vključujoči Erasmus+« in
- Vodnik za prijavitelje Erasmus+ 2022.

2.2 Pristop za oblikovanje Strategije vključevanja in raznolikosti UNM

Pristop, ki smo ga uporabili za oblikovanje Strategije vključevanja in raznolikosti UNM, izhaja iz smernic za izvajanje Strategije vključenosti in raznolikosti v okviru programov Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote. Ena izmed prioritet Erasmus+ programa 2021–2027 je inkluzija oz. vključevanje, kar razumemo kot prizadevanja za večanje dostopnosti programa, za čim večjo in raznoliko udeležbo ter spodbujanje enakih možnosti za udeležence z manj priložnostmi. Zato je z željo izbire vključujočega pristopa v vseh projektnih fazah in vseh fazah aktivnosti UNM ter identifikacije morebitnih ovir, ki udeležencem z manj priložnostmi preprečujejo dostop v enaki meri, nastala pričujoča strategija, s katero želimo vzpostaviti ustrezne mehanizme za omejevanje oziroma odstranjevanje teh ovir.

Evropska komisija je za lažje izvajanje vključujočega pristopa pripravila krovni strateški dokument Implementation guidelines Erasmus+ and European Solidarity Corps Inclusion and Diversity Strategy oz. Strategijo vključevanja in raznolikosti. V Strategiji je identificiranih osem glavnih kategorij ovir, ki jih program identificira kot najpogostejše pri onemogočanju polne vključitve:

- 1) **Invalidnost:** vključuje motnje v telesnem ali duševnem razvoju, intelektualno oviranost ali senzorične okvare, ki lahko v povezavi z različnimi ovirami osebo ovirajo pri celoviti in učinkoviti udeležbi v družbi, tako da v njej ne more sodelovati enako kot drugi;
- 2) **Zdravstvene težave:** ovire so lahko posledica zdravstvenih težav, vključno s hudimi boleznimi, kroničnimi boleznimi ali drugimi fizičnimi ali duševnimi stanji, ki preprečujejo sodelovanje v programu;
- 3) **Ovire, povezane s sistemi izobraževanja in usposabljanja:** posamezniki, ki imajo iz različnih razlogov težave pri učenju in usposabljanju v sistemih izobraževanja in usposabljanja, osebe, ki zgodaj opustijo izobraževanje, osebe, ki niso zaposlene, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, ter nizkokvalificirani odrasli se lahko srečujejo z ovirami. Čeprav imajo lahko pri tem vlogo tudi drugi dejavniki, so te težave pri izobraževanju, ki so lahko sicer povezane tudi z osebnimi okoliščinami, večinoma posledica izobraževalnega sistema, ki ustvarja strukturne omejitve in/ali ne upošteva v celoti specifičnih potreb posameznika. Posamezniki se lahko z ovirami za sodelovanje srečujejo tudi, kadar struktura učnih načrtov otežuje učno mobilnost ali mobilnost za usposabljanje v tujini v okviru njihovega študija;
- 4) **Kulturne razlike:** medtem ko lahko ljudje iz vseh okolij kulturne razlike vidijo kot ovire, lahko te vplivajo zlasti na ljudi z manj priložnostmi. Take razlike lahko na splošno predstavljajo velike ovire pri učenju, še toliko bolj pri osebah z migrantskim ali begunskim ozadjem – zlasti pri novoprispelih migrantih –, osebah, ki pripadajo narodnostni ali etnični manjšini, uporabnikih znakovnega jezika, osebah s težavami pri

jezikovnem prilagajanju ali kulturnem vključevanju itd. Izpostavljenost tujim jezikom in kulturnim razlikam pri sodelovanju v kakršnih koli dejavnostih programov lahko posameznike odvrne in nekako omeji koristi, ki jih prinaša njihovo sodelovanje. Take kulturne razlike lahko potencialnim udeležencem celo preprečijo, da bi se prijavili za podporo prek programa, torej jim v celoti preprečujejo prijavo;

- 5) **Družbene ovire:** težave pri družbenem prilagajanju, na primer zaradi omejenih družbenih kompetenc, asocialnega ali tvegane vedenja ali dejstva, da je oseba (nekdanji) storilec kaznivega dejanja ali (nekdanji) uživalec drog ali alkohola, ali družbena marginalizacija lahko predstavljajo oviro. Druge družbene ovire lahko izvirajo iz družinskih okoliščin, na primer, če je oseba prva v družini, vključena v terciarno izobraževanje, ali starš (zlasti samohranilec), skrbnik, hranilec ali sirota ali pa je živela ali trenutno živi v institucionalni oskrbi;
- 6) **Ekonomske ovire:** neugoden ekonomski položaj, kot so nizek življenjski standard, nizki prihodki, učeče se osebe, ki se morajo same preživljati, odvisnost od sistema socialne pomoči, dolgotrajna brezposelnost, negotov položaj ali revščina, brezdomstvo, zadolženost ali finančne težave itd., lahko predstavlja oviro. Druge težave lahko izhajajo iz omejene prenosljivosti storitev (zlasti podpore za osebe z manj priložnostmi), ki morajo biti »mobilne« - skupaj z udeleženci, ko ti potujejo v oddaljen kraj, še toliko bolj pa, ko potujejo v tujino;
- 7) **Ovire, povezane z diskriminacijo:** ovire se lahko pojavijo zaradi diskriminacije v zvezi s spolom, starostjo, etnično pripadnostjo, vero, prepričanji, spolno usmerjenostjo, invalidnostjo ali presečnimi dejavniki (kombinacijo dveh ali več navedenih ovir zaradi diskriminacije);
- 8) **Geografske ovire:** če osebe živijo na oddaljenih ali podeželskih območjih, na majhnih otokih, v obrobni/najbolj oddaljenih regijah, predmestjih, na območjih z manj storitvami (omejen javni prevoz, majhno število objektov) ali manj razvitih območjih v tretjih državah itd., lahko to predstavlja oviro.

3 VIZIJA VKLJUČEVANJA IN RAZNOLIKOSTI NA UNM

Univerza v Novem mestu v svoji Strategiji poudarja, da bo spodbujala mednarodno mobilnost zaposlenih in študentov v skladu s Strategijo internacionalizacije UNM in prednostnih nalog Erasmus+, kot so večja avtonomija za skrajšanje procesnega učenja, digitalizacija komuniciranja in zavzemanje za okolju prijazno mobilnost, pri čemer bo osredotočena tudi na vključevanje študentov.

UNM si prizadeva ustvariti skupnost, v kateri se vključenost in raznolikost priznavata, spoštujeta in upoštevata. Vključujoča praksa bo proaktivno spodbujana v vseh vidikih in procesih mednarodnega sodelovanja, v katero so vključeni tako študenti kot ostali deležniki.

Dosledno upoštevanje načel vključenosti, raznolikosti in enakosti je za UNM pomembno predvsem zato, ker se bo z navedenim:

- zagotovilo zmanjšanje ovir za sodelovanje v projektih Erasmus+ za posameznike/-ice z manj priložnostmi,
- omogočilo enake možnosti za napredek pri študiju in ustvarjanju kariere vsem študentom in ostalim deležnikom,

- zagotovilo večjo zavezanost in pozitiven pristop k vključevanju in raznolikost vseh akterjev in akterk ter raznolikosti vseh vrst v aktivnostih izobraževanja in raziskovanja, ki jih izvaja univerza,
- zagotovilo, da lahko vsi deležniki UNM dosegajo najbolj optimalne rezultate, ne glede na njihove osebne ali ostale značilnosti (npr. kultura, zdravje, skrbniške obveznosti, starost oz. izkušnje),
- zagotovilo, da sta vključevanje in raznolikost prioriteta na vseh stopnjah življenjskega cikla upravljanja projekta,
- omogočilo univerzi, da nadaljuje rast v smeri pripoznanja in ustreznega naslavljanja raznolikosti in vključenosti ter
- zagotovilo bolj usklajeno in učinkovitejše delovanje institucije kot celote.

4 STRATEŠKE USMERITVE

Cilj pričujoče strategije je pomagati ustvariti pravične in enake možnosti dostopa do programa Erasmus+ za vse študentke in študente, ki jih zanima sodelovanje. Slednje bomo dosegli z ozaveščanjem in odpravljanjem ovir, s katerimi se študenti soočajo. Poleg tega, da so načela enakosti, raznolikosti in vključevanja sestavni del vrednot organizacijske kulture UNM znotraj strateških dokumentov, je pričujoča strategija podprta s prepričanjem, da enakost, raznolikost in vključujoča praksa krepi akademsko, intelektualno in družbeno kulturo univerze.

Strateške usmeritve UNM za doseganje vključenosti, raznolikosti in enakosti so:

- vzpostavitev skupnega razumevanja študentov z manj priložnosti,
- negovati pravično in vključujočo organizacijsko kulturo, v kateri se bodo študentke in študenti počutili varno in vključeno,
- povečati zavezanost k vključevanju in sprejemanju raznolikosti vseh akterjev, vključenih v program,
- omogočiti vsem študentom enake možnosti sodelovanja v programu,
- odstraniti morebitne ovire na poti spodbujanja vključevanja in raznolikosti z namenom sprožiti pozitivne spremembe za posameznike z manj priložnostmi in na koncu prispevati k zmanjšanju morebitnih neenakosti,
- zagotavljati, da se osredotočenost na vključevanje in raznolikost upošteva na vseh stopnjah upravljanja programa in življenjski cikel projektov,
- povečati prepoznavnost vključenosti in raznolikosti ter njene vloge pri kakovostnem izvajanju programov Erasmus+.

Da bi to zagotovili, bo UNM:

- uskladila in vključila Strategijo vključevanja in raznolikosti v ključne aktivnosti univerze;
- vzpostavila enotno razumevanje, kdo so tisti, ki lahko veljajo za posameznike/-ce z manj priložnostmi, in določila koherentni okvir delovanja;
- usmerila vse akterje v aktivnostih programa k spoštovanju načel na področju vključenosti, raznolikosti in enakosti ter k pozitivnemu pristopu k raznolikosti vseh vrst;

- poskrbela, da bosta vključevanje in raznolikost prioriteti na vseh stopnjah upravljanja programov in življenjskega cikla projekta: pred projektom (promocija, večanje dosega, podpora, presoja itn.), med projektom (izbira udeležencev/-k, priprava, izvajanje, rezultati itn.) in po projektu (vrednotenje, razširjanje in uporaba rezultatov projekta, nadaljnje spremljanje itn.);
- omogočila pravičen in pregleden izbor udeležencev/-k;
- vzpostavila takšno ozaveščanje in informiranje, da bodo vse informacije o programu Erasmus+ jasno dostopne in razumljive za vse. Ključne informacije bodo objavljene na ključnih informacijskih točkah in spletnih mestih, ki so dostopna in prilagojena za različne uporabnike. Objavljene bodo na družbenih omrežjih, da bo dosežen čim širši spekter potencialnih udeležencev. Tako bodo dosežene tudi ciljne skupine, ki imajo težave z dostopom do programov. Za doseg cilja informiranja in ozaveščanja bo organizirala različne dejavnosti, kot so
  - organizacija osebnih srečanj ali dogodkov s posebnimi ciljnim skupinami z manj priložnostmi (tj. namenski informativni dnevi);
  - sodelovanje z organizacijami in posamezniki/-cami, dejavnimi na področjih, ki so pomembna za vključevanje posameznikov/-c z manj priložnostmi, kot so posredniki/-ce, ki po potrebi dosežejo določene ciljne skupine;
  - ciljno usmerjeno promocijsko gradivo in publikacije v ustreznih jezikih, npr. z znakovnim jezikom, ter uporaba ustreznih formatov, kot so velik tisk, dobra berljivost in Braillova pisava, z informacijami o morebitnih možnostih dodatnega financiranja, ki je na voljo za podporo posameznikom/-cam z manj priložnostmi;
  - pričevanja, »ambasadorje/-ke« in vzornike/-ce: nekdanji/-e udeleženci/-ke z manj priložnostmi, alumni mreže in organizacije, kot je Združenje sedanjih in nekdanjih študentov Erasmus+ (ESAA), ambasadorji programov Erasmus+ ali Evrovrstniki itn., lahko posameznikom/-cam z manj priložnostmi naredijo program bolj privlačen tako, da delijo svoje izkušnje s prijatelji/-icami, kolegi/-icami študenti/-kami, osebjem v njihovi organizaciji, novinarji/-kami ali šolami;
- organizirala bo mentorstvo in spremljanje za posameznike/-ice iz ranljivih skupin. Mentorstvo pomaga udeležencem/-kam pri premagovanju morebitnih ovir, ki se lahko pojavijo med mobilnostjo;
- ponudila prilagodljive rešitve in podporo za udeležence z različnimi potrebami, kar vključuje zagotavljanje prilagojenih načrtov mobilnosti za osebe s posebnimi potrebami ter zagotavljanje dodatne podpore in usposabljanja za organizacije pri obravnavanju vprašanj raznolikosti;
- pomaga pri oddaji vlog za finančno podporo, saj bomo poskrbeli ustrezno podporo za udeležence/-ke iz ranljivih skupin, ki se soočajo z dodatnimi stroški zaradi svoje situacije;
- spodbujala in podpirala aktivno udeležbo v družbi in organizirala aktivnosti, ki naslavlajo vključevanje in so tesno povezane s potrebami skupnosti.